

YÜZYILLIK UYUYAN GÜZEL

bu masal

"artık bütün şiirler hep aynı sözcüklerle yazılıyormuş gibi geliyor bana" diyen dostum Murat Kemaloğlu'na

Bir varmış, bir yokmuş,

Yorumlanmış bir masal kahramanının yorgunluğu içindeydi; gözlerini açtığı anda, "Benim prensim sen misin? Neden bu kadar beklettin beni?" dedi.

Gözlerini açar açmaz nedense ilk Âdem'i düşündü. Yaradılışının sabahındaki Âdem'i. Yazgıdaşı Âdem'i. O da böyle mi uyanmıştı? Yüzyıldır gördüğü düşlerin tümünü birden anımsaması mümkün değildi elbet; yalnızca bir duygu kalmıştı o düşlerin tümünden, sızıya benzer bir duygu. (Biliyordu bu sızı artık hep olacak.) Kaldı ki, o düşlerin tümüne egemen olan ortak motifler, zaman zaman, yani yaşadıkça; yaşamını, ilişkilerini yoklayacaktı elbet. O düşlerin tümü anımsamak içindi. Sonsuz bir anımsayıştı her şey; anımsayış ve unutuş. Ömrünün bundan sonrası düşlerinde gördüklerini yaşamakla geçecekti. Ne kadar cansıkıcı bir yaşam! Ve daha şimdiden bunu kimseye anlatamayacağını, çünkü kimsenin anlamayacağını düşünüyor. Tam yüzyıl

sonra gözlerini bu denli belirlenmiş bir yaşama açmak, hiç de sanıldığı gibi bir kurtuluş değil, hele uyanış hiç değil! İnsan uzun uykulardan sonra bir yalvaç yalnızlığına uyanıyor.

Aradan yüzyıl geçtikten sonra hiçbir uyanış mutlu olamaz.

(Düşlerine egemen olan bu ortak motifler, çözümleyici bir düşünceyle yaklaşıldığında algılanabiliyor, kavranabiliyor; çünkü hepsi de önünde sonunda gelip gelip Âdem ile kaburga kemiği -yoksa k'lar büyük harf mi olmalıydı?- arasındaki ilişkiye dayanıyor.)

Yüzyıl uyuyan güzel, epistemolojik bir kopuş içerisinde. Uyandırılanların ayırında olmadıkları ilk gerçek bu. (Bundan yüzyıl önce uykuya dalanla, bu uyandırılan aynı insan mı? aynı insan kalabilir mi? Zaman, uykuda da geçse zamandır, kendini biriktirir.)

Yakışıklı bir Prens'in öpücüğü, bilgi düzleminde epistemolojik bir kopuşu gerçekleştiriyor. -Sessiz bir sıçrama- Tarihin ve masalın ve de masallar tarihinin en büyük devrimi bu. Anılmaya değer.

Oysa şu koca yüzyıl bir kış uykusu muydu? bir yaz gecesi rüyası mı? İmgelemimizin şiiriyle güzelleştiremeyeceğimiz kadar acı bir hayat yaşıyoruz.

Peki yaradılışının sabahında Âdem, ilk olarak neler düşünmüştü? Âdem'in gördüklerini düşünmeye, düşlemeye, imgeleminde canlandırmaya çalıştı. Aynı koşullar altında da olsanız, bir başkasının gözlerini ödünç alamıyorsunuz. İşte bu yüzden kimse benim gibi yüzyıl uyuyamaz.

Bu yüzden Âdem ile ayrılığımız, benzerliğimizden çok daha derin. O, her şeye yeniden başlıyordu; bense kaldığım yerden sürdürmek zorundayım. O, belleksizdi; bense bellek yorgunuyum.

Kafamsa gördüğüm düşlerin bulanıklığı içinde hâlâ.

Beni bekleyen ilk şey, belki de tek şey sevgi.

Sevgi.

Zehirli bir düşün, büyütlü sözcüğü...

Benim için artık çok geç kalmış bir sevgi bu -masalının burasına geldiğimde karşıma çıkacağını biliyordum- Ben seversem yüz yıl öncesinin sevgisiyle seveceğim; oysa SEVGİ'nin üzerinden yüzyıl geçmiş. O severse, beni üzerinden yüzyıl geçmiş bir sevgiyle sevecek. Aramızda kaç takvimin uzaklığı duruyor. Bir öpücük, yalnızca bir öpücük bu uzaklığı kapatmaya yeter mi?

Çok uzak ülkelerin birinde, çocuğu olmayan bir padişah yaşamış. Karısı da, kendisi de çocukları olmadığı için çok mutsuzlarmış. YOKSULHALKBELLEKLERİ PADİŞAHLARINI ÇOCUKSUZ, DÖLSÜZ BIRAKARAK ÖÇ ALIR ONLARDAN. KENDİLERİNİN EN ÇOK YAPABİLDİKLERİ (YA DA TEK YAPABİLDİKLERİ) ŞEYİ, PADİŞAHLARININ YAPAMAYACAĞINI DÜŞÜNMEK KEYF VERİR ONLARA; BİR MASAL KEYFİ VERİR. OYSA TARİH, YANI TARİHLERİ, PADİŞAH ÇOCUĞUNDAN VE ONLARIN İNCE ZULMÜNDEN GEÇİLMEZ. Bütün ülke halkı padişahın çocuksuz, tahtın veliahtsız oluşuna çok üzülmüyormuş. Cümle büyücüler, efsuncular kaynar kazanlarının başında binbir büyü deniyor, binbir tılsım yapıyor, padişahı bir çocuğa kavuşturmak istiyorlarmış. Herkes gücünü, tılsımını bu iş için seferber etmiş. Ve günlerin birinde padişahın karısı hamile kalmış, ya da kaldırmış. Bu mutlu olaydan her büyücü kendine pay çıkardığı için, hiçbir büyücünün ne statüsü sarsılmış, ne ününe gölge düşmüş; Her büyücü kendi gururuyla baş başa kalarak, doğacak olan çocuğu kendi eseri saymış.

Kendini Âdem'le özdeşleştirmesinin birçok nedeni vardı kuşkusuz: En ve İlk ortak özellikleri "Kovulmak"tı. Âdem, cennetten; güzel prenses de, ilkin "uyanıklık"tan, sonra da "uyku"sundan kovulmuşlardı.

İkinci ortaklıkları uyku haliydi.

NİTEKİM HER DİN, HER ÖĞRETİ KENDİNDEN ÖNCEKİ
İNSANLIK TARİHİNİ UYKU HALİ DİYE YORUMLAR.

-AYRICA İNSAN BEYNİNİN ONDA DOKUZU DA ÇALIŞ-
MIYORMUŞ-

Âdem, elmayı ısırana dek bir çeşit uykudaydı. Örneğin utan-
ma nedir bilmiyordu. (Birçok başka şeyi bilmediği de ortada.)
Elmayı ısırır ısırmaz utanıp önünü kapamak için incir yaprağı
araması tarihin ilk "ideoloji" örneği olsa gerek. Havva'da, yani
bilebildiğimiz ilk kadında "penis özlemi" böyle başlamıştır her-
halde. Bu penis özlemi, o zaman da kompleks halinde miydi?
yoksa daha sonraları mı kompleks haline geldi, ne yazık ki bunu
da bilemiyoruz şimdi. İnsanoğlu'nun* ağızcıl döneminde işlediği
bu ilk günah, en uzun ömürlü intikam perisinin** en uzun âhi
olarak insanlığın yakasına yapışmış yüzyıllardır bırakmıyor, üs-
telik uyumuyor da.

Bu hesaba göre, yalnızca İsa sonrasını sayarsak her yüzyılda
bir güzele uyumak düşüyor. Meryem'le birlikte eder yirmi güzel.
Hiç de azımsanacak bir rakam değil. Uyku tarihinin yirmi cildi
daha şimdiden hazır demektir.

Âdem açısından ise işler biraz daha değişiyor. Cenneteki
eşya ve zaman ilişkisini, cenneteki uzamın kullanılışını doğal
olarak bilemeyiz.

Çünkü hiçbirimiz oraya gitmedik ve bu gidişle
de gidemeyeceğiz. NE ÇOK ŞEY BİLMİYO-
RUZ. DOLAYISIYLA DA İNSAN, DÜŞÜNEBİ-
LEN, KONUŞABİLEN AMA BİLEMİYEN BİR
VARLIKTIR. BİLDİKLERİNİ DE AKLINDA
TUTAMAZ ZATEN. O HALDE KONUŞMASI-
NIN NE YARARI VAR?

* Âdem'den söz ederken de, Ademoğlu diyemeyiz herhalde.

** "penisinin" diye de okunabilir.

Yalnız cennetin "tarihi eser" bakımından yok-
sul olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Hiçbir
uygarlık hiçbir iz bırakamaz orada. CENNE-
TİN YÜZEYİ İZ TUTMAZ. Ayrıca dini inançla-
rımıza göre düşünürsek, İslamiyet öncesi o ka-
dar insanın öldükten sonra nereye gittiği de
merak konusudur.

CENNET İNSANOĞLUNUN EN UZUN DÜŞÜ-
DÜR.

İNSANIN BİLGİSİNİ, DAVRANIŞ BİÇİMLERİ-
Nİ, DEĞERLERİNİ ve YAŞAMINI KORKU YÖ-
NETİR.

ÇÜNKÜ İNSAN KORKAN BİR VARLIKTIR.

ÖTEKİ YARATIKLAR DA KORKARLAR AMA
ONLAR DÜŞÜNEMEDİKLERİ İÇİN KORKU-
LARINI HAFİFLETECEK OLAN DÜŞLER KU-
RAMAZLAR.

KORKU HALKLARIN AFYONUDUR.

AYNI BİÇİMDE İNSAN ÖLECEĞİNİ BİLEN
TEK VARLIKTIR.

BU YÜZDEN DE SÜREKLİ ÇILGINLIKLAR
YAPAR.

ÇILGINLIK VE DELİLİĞİN ÖLÜMÜ HAFİFLE-
TECEĞİ DÜŞÜNÜLÜR.

ÖTEKİ BÜTÜN YARATIKLARDA ÖLÜM YAL-
NIZCA BİR İÇGÜDÜYKEN İNSANDA HEM
BİR İÇGÜDÜ, HEM BİR BİLGİDİR.

Cennetin coğrafi tanımını yapamadığımız, to-
pografyasını bilemediğimiz sürece bilgilerimiz

ve korkularımız arasında bir yığın boşluk kalacak.

Hiçbir uykunun dolduramayacağı bir boşluk...

Üstelik Âdem de bilemez, kovuluşunun sabahında cennete değgin bildiği ne varsa unutmuştur kuşkusuz.

Belleğin bir "tada" bu denli yenilmesi, yenik düşmesi, tarihte bir daha görülmediyse de, "nefs terbiyesi" bütün dinlerin ana izleklerinden biri olmuştur.

Bu anlamda insanın "uyku ile ideoloji" arasındaki temel ilişkisinin tarihi "elma" ile başlar. ELMA İLE BAŞLATMAK DOĞRU OLUR. Dolayısıyla da insanlar takvimi/ni, MİLATAN ÖNCE/MİLATAN SONRA diye ayıracaklarına, ELMADAN ÖNCE/ELMADAN SONRA diye ikiye ayırmalıdır. Yani Âdem'in daha karmaşık, daha teorik kişiliğinin yanında İsa, her an tokatlanmaya hazır yanağıyla biraz sümsük kalıyor. Üstelik Âdem'in dramında taşıdığı teorik ve ideolojik yoğunluk, çağımız insanına çok daha çekici, çok daha çarpıcı gelmektedir.

MEDENİ KANUNA GÖRE İSA'NIN BABASI KİMDİR?

MERYEM O SIRADA UYKUDA MIYDI?

İnsanlar uykuda iken düşünemez, kitap okuyamaz, akıl yürütemezler, yalnızca düş görürler, kendilerine gördürülen düşleri görürler. Düş görmenin yaygın türleri aslında birer körlük çeşididir.

Ayrıca Âdemoğlu (ARTIK ÂDEMOĞLU DİYE BİLİRİZ; ÇÜNKÜ ÂDEM BÖLÜMÜNÜ GEÇTİK) her uyanışı ihtilal sanmamalıdır; Bunun tersi de doğrudur, yani her ihtilalin bir uyanış olmayacağı, çünkü kimi ihtilaller uykudayken yapılır. İhtilal dü-

şü görenlerle, bir düşün ihtilalini kuranlar arasındaki ayrımı kavramak için tarih sayfalarındaki satırların altını kazımak gerekir.

ALTINI KAZIMAK SİMYACILIĞIDIR BU.

Nitekim padişahın aylar sonra nurtopu gibi bir kızı olmuş. Adını Ayışığı koymuşlar. Yumuk gözlü, yumuk elli, pembe-beyaz şirin bir şeymiş. Kızın doğumu kırk pare top atışıyla duyurulmuş, ülkenin dört yanına çığırtkanlar çıkarılmış, davullar çalınmış, borazanlar üflenmiş, yüksek kulelerde bayraklar dalgalanmış, Ayışığı'nın onuruna büyük şenlikler yapılmış, eğlenceler, törenler düzenlenmiş, ziyafetler verilmiş, yoksullar giydirilmiş, açlar doyurulmuş, kısacası padişahın sevinci tüm halkın sevinci olmuş. (NE GÜZEL!)

Sarayda ise çok büyük bir törenin hazırlıkları başlamış. / TABİİ Kİ SARAYDA VERİLEN TÖRENE HALK ÇAĞIRILAMAZ. DI; ÇÜNKÜ HİÇBİR HALK SARAYA SİĞMAZ/ Ne ki tören hazırlıklarının hay-huyu içinde, uzak illerin birinde oturan büyük büyücülerden birinin çağırılması unutulmuş. Bu küçük protokol hatasının bir genç kızın bütün hayatına mâl olabileceği nereden bilinebilirdi? / ZATEN BÜTÜN HAYATIMIZ BİR DEUS EKS MEKANE İDİ. HAYATIMIZDAKİ BÜYÜK RASTLANTILAR KÜÇÜK HATALARIMIZIN ESERİYDİ. BİZ KÜÇÜK HATALARIMIZIN ESERİYDİK.

Ayışığı'nın kendi efsunuyla doğduğuna sonuna dek inanan bu büyücü de intikam almak için bir yol düşündü. BİR BÜYÜCÜ İÇİN İNTİKAM ALMAK HİÇ DE GÜÇ BİR ŞEY DEĞİLDİR OYSA. DÜŞGÜÇLERİNİN KİTLİĞİNDAN OLŞA GEREK SIK SIK BU YOLA BAŞVURURLAR. Ve intikam almak üzere, başkente, saraya gelmiş.

Büyük törenin yapıldığı salona girdiğinde, öfkeden BİRHA-ZANYAPRAĞIGİBİ titriyormuş. Kapıdakiler onu tanımamış, salona adı ünlenererek geldiği bildirilmemiş. Tüm bunlar ayaklanmış bir yanardağ gibi dolaşan büyücüyi iyice çileden çıkarmış. Şimdi onun gözünde herkes ona düşmanmış. BUNCA YIL DÜŞMANLIK DUYGULARI YAŞATMIŞ ONU. HİÇBİR ŞEY ONUN İNSANLARA OLAN NEFRETİNİ TÜKETEMİYORMUŞ. BU BÜYÜCÜNÜN ADI QUENN'MİŞ.

Bütün bu konuklar, iyigiyimli soylular, bütün bu donanmış sofralar, süsler, ışıklar, mumlar, renkler, tüller, yıldızlar, tüyler, fişekler, maytaplar, çalgıcılar, dansçılar, bütün bu görkem, kısacası bütün saray kendine karşıymış gibi bir duygu içindeymiş. Kendini dışta bırakan, kendine kapalı bir dairenin karşısındaymışçasına yenik, küskün, öfkeli ve umutsuzmuş. Her gülen yüzde, her kahkahada kendine yöneltilmiş bir alay seziyor, incinen gururunun, ayaklar altına alınan onurunun sızısını duyuyormuş. Kaç zamandır neşesini kaçırıp ne kadar şey varsa burada toplanmış, bir araya gelmiş: gençlik, güzellik, dirilik, canlılık, neşe, sağlık, görkem, mutluluk, enerji... BÜYÜCÜ İSE İNSANLARA ANCAK ONLAR MUTSUZKEN KATLANABİLİYORMUŞ. Ayrıca gelişinin hâlâ hiç kimsenin ilgisini çekmemiş oluşu ve herkesin ya yeni doğan yavruyla, ya da birbiriyle ilgileniyor olmasından mutsuzluğunu iyice artırmış, kötücüllüğünü bilemiş, öfkelerini kabartmış.

ARTIK HİÇ KİMSE ONU KÖTÜLÜK YAPMAKTAN ALIKOYAMAZDI.

GERÇEKTE KÖTÜ BİRİ DEĞİLDİ BELKİ; AMA KÖTÜLÜK YAPMADAN DURAMIYORDU. KÖTÜ DEĞİLSE BİLE ÇILGIN OLDUĞU KESİNDİ.

O zamanın geleneğine göre her peri, her büyücü yeni doğan bebek için büyümlü bir dilekte bulunurdu. Bütün periler, bütün

büyücüler, doğuştan güce sahip olanların her biri, bütün iyilikleri, güzellikleri, erdemleri dilemek için sıraya girmişlerdi.

Birkaç dakika sonra gözleri kamaştıran delici bir ışık dumanı kapladı ortalığı. Ateş püsküren dumanlar arasından Quenn yeniden çıktı ortaya. Büyücülerin hâlâ en güzeli, en korku saçan olduğunu büyük bir gurur ve zevkle duyuyordu. Gerçi sevilmediğini biliyordu, ama zaten o kimsenin sevgisini istememişti ki; hayranlık duyunsunlar yeter. Şimdi isterlerse bakmasınlar, isterlerse ilgilenmesinler bakalım. Bu salonda, şu an, bütün gözlerin üzerinde olduğunu bilmek sonsuz bir mutluluk veriyordu ona; yapacağı kötülüğü bile unutturuyordu. Zaten bütün büyüculük yaşamı şu birkaç dakikalık ilgi için değil miydi? Sonra yeniden karanlık yalnızlığına dönmeyecek miydi?

Eteklerindeki dumanları sürüye sürüye, başını hareleyen ateşin dillerini savura savura tahta doğru yaklaştı. Ve annesinin kucagındaki küçük prensese büyümlü sopasıyla şöyle bir dokunuverdi:

"Beni şenliğimize çağırmayı unuttunuz.

"Ve ben çağrılmadan geldim. Değil mi Maeterlinck?

"Benim yıldızımın artık eskisi kadar parlak olmadığını düşünüyorsunuz herhalde. Oysa kucagınızdaki çocuğunuzu bana borçlunuz. Siz bunu da unuttunuz.

"Hiçbir şey size bir armağan vermekten alıkoyamaz beni. Böylelikle beni hiç ama hiç unutamayacaksınız. Ayışığı, öteki perilerin dilediği gibi güzel, iyi huylu, erdemli, zeki, yetenekli ve başarılı olacak. Ama on altı yaşına geldiğinde bir gün eline bir iğ batacak ve hemen orada ölecek.

"Size on altı yıllık bir mutluluk ve ardından bir ömür boyu acı ve gözyaşı armağan ediyorum."

Bunları söyledikten sonra büyük bir çalımla ateşlerine, dumanlarına, sislerine bürünerek salonu terk etti.

Bütün salona kesin bir sessizlik çökmüştü.

Herkes şaşkın ve umarsızdı. Padişah ve karısı daha şimdiden büyük bir umutsuzluğa kapılmışlardı.

Öteki periler, büyücüler bu büyüyü bozamayacaklarını, ama dönüştürebileceklerini söylediler.

(TOPLUMU DÖNÜŞTÜREMİYOR AMA BÜYÜLERİ DÖNÜŞTÜREBİLİYORLAR. ZATEN TOPLUMU DÖNÜŞTÜRME-MENİN BİR YOLU DA BÜYÜLERİ DÖNÜŞTÜRMEK DEĞİL Mİ-DİR?)

"Eline bir iğ batsa bile prenses ölmeyecek ama uzun, çok uzun bir uykuya dalacak. Yüzyıllık bir uykuya. Ta ki günün bi-rinde..."

Âdem'in ilk kompleksi de utanmak değil, doğurmaktır.* Fre-ud'un bunu düşünmemiş olması hayret verici olduğu kadar, anla-sılırdır da; Nasıl ki iki Dostoyevski varsa, iki tane de Freud var-dır. (NİTEKİM FREUD'UN GÖRDÜĞÜ DÜŞLER ANCAK ÖLÜ-MÜNDEN SONRA YAYIMLANMIŞTIR.) Aynı biçimde kadınlar-da "penis özlemi" varsa, erkeklerde de "doğurma özlemi" oldu-ğu apaçık. Doğurmaya en fazla meraklı erkek kesimi şairler ara-sından çıkar. Bunlar şiirlerinde "doğuruyorum, doğuruyorsun, doğuruyor" gibi fiilleri çekip dururlar. Prometheus'un sürekli ga-galanmasında öteden beri örtük bir cinsellik sezmişimdir. Zeus da canı sıkıldıkça bacağından doğuruverir. Rahmini baldırında taşıyan bir erkektir Zeus. Oğullarından, kızlarından bir bölüğü-nü, artık karılarına güvenemediğinden mi, yoksa baldırını çok erojen bir bölge olarak gördüğünden mi nedir, kendi doğurmuş-tur. Erkeklerdeki "doğurma" arketipinin ilk örneği olan Âdem de, bu iş için kaburga kemiğini uygun görmüştür. Bu anlamda ti-polojik açıdan Prometheus'tan çok, Zeus'a yaklaşmaktadır.

* UTANMANIN BİR KOMPLEX OLMASI İÇİN İDEOLOJİK AY-GITLARIN GELİŞTİRİLMESİ, DAHA MÜTEKÂMİL HALE GELMESİ GEREKİYORDU. OYSA DUYARLIKLARIMIZ DAHA MANİFAKTÜR DÖNEMİNDEYDİ.

Durum böyleyken neden yalnızca "penis özlemi"nin bir kompleks olarak ele alındığı sorusunu ancak Freud'lardan biri (yani herkesin bildiği, ünü daha yaygın olan Freud) yanıtlayabi-lir. Öteki Freud adına konuşmak da bize düşer.

İşte ben sevgili Prens öteki Freud adına konuşanlardanım.

Hemen ertesi gün bir ferman çıkarılmış, padişahın buyru-ğuyla ülkedeki bütün iğler ortadan kaldırılmış, yakılmış, yok edilmiş.

Ve tam on altı yıl geçmiş aradan.

On altı yıl geçmiş bu yasağın ardından.

Oysa tarih tekerriir ettiği gibi, masallar da tekerriir eder.

Ayışığı, on altı yaşında çok güzel bir kız olmuş. Duru tenin-de, ela gözlerinde gerçekten ay ışığı ısıyormuş. Bütün öteki peri-lerin büyüdü dilekleri teker teker yerine gelmiş, çok iyi, çok gü-zel, çok erdemli, çok akıllı, çok yetenekli, çok başarılı bir kızmış Ayışığı.

Sıra son büyücünün dileğine gelmişti:

Günlerden bir gün, (masalı dinleyen herkesin beklediği gün) sarayın eski kulelerini, yüksek burçlarını, kıyıda köşede kalmış odalarını, kilerlerini, anbarlarını, geçitlerini gezmek is-tedi Ayışığı. Masalının onu sürüklemek istediği yere gidecekti. Geçmişin küf kokan derinliklerine indi, eşyanın yaşanmış, kulla-nılmış mазisine dokundu. Zaman içinde bir yolculuğa çıkmıştı. Yolu, batıya bakan eski kulelerin tepesindeki bir küçük odaya düştü. Yıllardır kimsenin buraya uğramadığı belliydi. Basamak-larının ahşabı bile çürümüşü, her yan toz içindeydi. Aralık ka-pısının ağızını, basamakların arasını örümcek bağlamıştı. İçeri-den dışarıya karanlıkta ve gizlilikte beklemenin baş döndürücü

kokusu sızıyordu. Tahta kapı büyük bir gıcırtyla açıldı. Güzel Prenses, kendi sarayının kim bilir daha ne kadar bilmediği özelliği olduğunu düşündü. Batıya, güneşin batışına bakan küçük bir pencerenin önündeki ince, uzun, sivri bir nesne ilgisini çekti. Bir top yün sarılıydı çevresine, batan güneşin kızılığı üzerine vuruyordu.

O güne değin hiç görmediği, hiç bilmediği bir şey, bir iğmiş bu. Padişah, ülkesindeki tüm iğleri yok ettirirken, kendi sarayında olanları unutmış. Demek ki insanlar o zaman da tehlikeyi, kendi dışlarında, kendilerinden uzak bir şey sanıyorlarmış. İği eline almış Prenses ve ne işe yaradığını anlamak için evirip çevirirken iğın ucu parmağına batmış.

Ve kendini bir masal kahramanı yapan,

Ve masalında kendini bir kahraman yapan,

o uzun, upuzun uykusuna dalmış.

İğın parmağına battığı yerde dişlenmiş bir elmanın serinliği, yeşilliği, anısı...

"Bir Prensin öpücüğü ile uyanmasını beklerken kim bilir ne kadar zaman geçecek?" dedi Periler. "Uyandığı zaman saray halkı ya çok yaşlanmış, ya ölmüş olacak. Ve kim bilir ne kadar büyük bir yalnızlık duyacak. Yaşadığı yüzyıllık yalnızlıktan daha yoğun bir yalnızlık olabilir bu. Hatta o kadar ki uyandığına pişman bile olabilir."

Bunun üzerine karar verdiler: Tüm saray onunla birlikte uyuyacaktı. Karşılaştıkları herkese büyüü sopalarıyla dokunu verdiler. Ocaktaki ateş bile bir anda parça parça olup, parlak kristal parçalarına dönüştü. Kimi otururken, kimi yemek yerken, kimi kitap okurken, kimi gezinirken, kimi iş yaparken, herkes uykudaydı şimdi. Üstelik onların uykusu, bir başkasının uykusuna yazgılı bir uykuydu.

Sonunda sarayın çevresinde sık dikenli büyük bir çit bitmeye başladı. Çevredeki ağaçlar o denli hızla büyüyorlardı ki uzaktan bakanlar artık sarayı göremiyor, yalnızca kulelerin tepelerini, tepedeki alemleri görebiliyorlardı. Saray yemyeşil bir karanlığa gömülmüş, kendine kapanmış, geçmişe gizlenmiş, kurtarılmayı bekliyordu. Bir süre sonra halk arasında burası Uyuyan Güzelin Sarayı diye anılmaya başlandı. Uyuyan Güzel ve Sarayı hakkındaki rivayetler kulaktan kulağa, ilden ile, ülkeden ülkeye yayılardursun; Uyuyan güzeli görebilmek için dikenli çitleri aşmaya çalışanlar, ormanın geçit vermezliğine dalanlar yollarda kalıyor, dönebilenler dönüyor, ölebilenler ölüyordu. (yani dönmeyenler ölüyor; dönmeyi bilenler ise geç ölüyordu.) Bu yüzden uyuyan güzeli uyandıracak Prens daha şimdiden bir söyleneydi, bir söylence kahramanı...

Oysa hemen her prens kendini uyuyan güzeli uyandıracak olan büyüü öpücüğün sahibi sanıyor, en azından olup olmadığıni sınamaya kalkışıyor. Duyduklarının etkisiyle uyuyan güzelle sevdalanıyor, oraya ulaşmak için yollara düşüyor, ve hepsi de ormanın bir yerinde acı içinde ölüyordu.

Kimse uyanma vaktini hesaba katmıyordu.

Oysa her masalın, her söylencenin uzun uykusunda bir uyanma vakti vardır. Ve o gelmeden girilen her eylem bir serüven yalnızlığı olarak kalır. Öyle anılır.

Ve yüzyıl sonra vadesi erişip bir prens çıkmış ortaya.

Kendisinin uyuyan güzeli uyandıracak olan Prens olduğuna sonuna dek inanıyormuş. Masalın ve yüzyılın kendisine verdiği bu "görevi" seve seve üstlenmiş; zaten uyuyan güzel hakkında yüzyıldır söylenegelenlerin etkisinde daha onu görmeden deliler gibi tutulmuş ona. Kendine verilmiş misyona mı, uyuyan güzelle mi âşık olduğunu ayırd edemeyecek kadar toymuş o zamanlar. Böylelikle hayranlığın, sevginin, sevdanın, aşkın, cinselliğin ve beraberliğin bir kulak dolgunluğu olduğunu bir kez daha görüyoruz. "Bizim" sandığımız birçok duygunun, düşüncenin, değerinin ve doğrunun içimize usul usul işlemiş bir kulak dolgunluğu

olduğunu...

Ve prens dudaklarında yüzyıldır beklettiği öpücüğüyle birlikte saraya doğru yollandı.

Masalına kahraman olma zamanı gelmişti.

Karşısında birbirine dolaşıp bir yumak olmuş karanlığıyla koskaca orman duruyordu. Ama biliyor, ya da seziyordu ki, orman çok fazla karşı koyamayacak kendine, yazgısına teslim olacak.

Nitekim öyle oldu.

Prens, sarayın bahçesinde ilerlerken uyuyan nöbetçilerle karşılaştı. Birçok avludan, ayvandan, geçenekten, kemerden, sekiden, taşlıktan geçti. Her yerde insanlar tozlanmış dalgın bakışlarıyla uykularının sonuna gelmişlerdi.

Bekliyorlardı.

Bekliyordu.

En sonunda prensenin bulunduğu yatak odasına geldi. Delicesine tutkun olduğu prensesi ilk kez görecekti. YÜREĞİGÖĞSÜNDEKAFESTEKİBİRKUŞGİBİÇİRPİNİYORDU. İpek, saten, atlas, kadife örtüler içinde uykusunun güzelleştirdiği yüzyıllık büyüyle sonsuz bir erince gömülmüş gibiydi. Durgun suda yüzen bir ay ışığı gibiydi gerçekten. Uykusunun içerisinde batık bir gemi gibi gizemliydi. Uykusuyla büyülenmiş güzelliğine, efanesinin güzelleştirdiği yüzüne uzun uzun baktı Prens. Çok uzaktan, çok uzaklardan, tam yüzyıl sonrasında baktı.

Sonra kararını verdi:

Aradan yüzyıl geçse de uyandırmayacaktı onu.

O gün gelse de.

Uyandırdığında bu sevdanın, bu büyüün, bu tılsımın bozulacağını biliyordu çünkü; bir bakış, birkaç söz, bir dokunuş her şeyi bozacaktı. Sevmek suskunluktu, sevmek kesin bir sessizlik-

ti, sevmek uzaklıktı, sevmek dokunamamak, erişememek, sevişememektir.

Ya da yüzyıldır böyle öğretilmişti sevmek.

Öte yandan sevmek göze almak, sonuna dek gitmek, gidebilmek yürekliliğiydi. Biliyordu prenses uykusundan uyandığında, ya da uyanır uyanmaz onu eskisi kadar sevmeyecekti, sevmeyecekti. Çünkü sevmek sessiz ve tek başına bir şeydir. Sevmek yalnızlıktır. Onu eskisi kadar sevmeyeceğinden korkuyordu. Onu uyandırmaktan korkuyordu.

Eskisi kadar sevmeyecekti, belki de hiç sevmeyecekti. Çünkü arada o orman, o karanlık, o geçitvermez, o yeşermekten kararmış orman olmayacaktı artık. İşte yatağının ucuna dek gelmişti. Duman inceliğinde bir boşluk dolanıyordu yüreğini.

Arada ne ormanın, ne de yüzyılın karanlığı olmadan onu nasıl sevebilirdi? Bu kadar büyük sorumluluğu yüklenebilir miydi? Sevmenin zahmetini, birlikte omuzlanacak olan zahmetini yüklenebilir miydi?

Paylaşmaya, tartışmaya, özveriye, anlayışa gereksinen iki kişilik bir ilişkiyi göğüsleyebilir, götürebilir miydi?

Tüm bunları onu uyandırmadan bilemezdi.

Uyandırmaksa kazanmak da olabilirdi, yitirmek de...

Her şey iki dudağının ucunda taşıdığı öpücüğe bağlıydı şimdi, iki dudağının arasında yüzyıllık bir masalı taşıyordu.

Prensesin yüzyıl beklemiş dudaklarına o masal öpücüğünü kondururken böyle karmaşık duygular içindeydi işte.

Sevmek imkânsızlıktı.

Kendimizde beslediğimiz, kendimizde büyüttüğümüz, kendimizde saklı duran bir şeydir sevmek. O hep bizdedir, bizledir, usul usul biriktiririz onu, içimizde yığılı durur. Ve günün birinde ansızın karşımıza biri çıktığında sanırsınız ki içimizden boşalveren

bütün bu duyguları o taşımıştır bize.

Sevmek, kendi kendimizi büyülemektir;
kendi kendimize yaptığımız bir büyü.

Oysa yeniden başlayacaktır arayışlar, pişmanlıklar, yanlışlar. Her şey "tamamlanmak" içindir. Çoğu kez ölümün tamamlayıcı ellerine dek aynı umut, aynı arayış, aynı çırpınış ve aynı perişanlıkla sürükleniriz.

Gözümüz arkada kalmıştır.

Ansızın anladı ki uyuyan güzelin kendisini değil, masalını seviyordu Prens. Bunu anlamakta geç kalmış çünkü onu uyandırmıştı artık. Onunla birlikte bütün saray, bütün geçmiş, bütün yüzyıl uyandı.

Büyü bozulmuştu.

Büyücünün büyüsi de...

Sevdanın büyüsi de...

Ocaktaki ateş canlandı, atlar kışnemeye, köpekler oradan oraya koşuşturmaya başladı. Av boruları çalındı, kulelerde bayraklar dalgalandı.

"Benim istediğim bu değildi," dedi Prens. "Hiç değildi" Her şeyi anlamasına neden olan "öpücüğü" aynı zamanda Prens'in de uyandırmıştı.

"Bu öpücükle onu kazandım, onu yitirdim," dedi.

Prens, Prens'in dediklerinin hiçbirini duymamıştı. Çünkü uyandığı andan beri sürekli konuşuyor, habire bir şeyler anlatıyordu.

Bağışlayın beni Prens'im, uyanır uyanmaz neler söylüyorum. Birden kendi lanetli ve büyülu uykumu, kadınlığın uykusuyla özdeşleştirdim. Bütün modern yazarlar bayılıyorlar böyle koşut-

luklar kurarak, ikilik'ler' yaratarak bir şeyler anlatmaya, değil mi? İşte ben de kendimi iğdiş edilmiş bir Âdem gibi hissediyorum, hem kim bilir belki de hâlâ cennettedir Âdem, kovulmamıştır.

Hâlâ konuşuyorum değil mi? Ne yapayım kendimi tutamıyorum, evet evet, engel olamıyorum kendime, ne yaparsınız insan yüzyıllık bir uykudan sonra ne diyeceğini şaşıyor.

Biliyorum hiç de romans dolu olmadı ilk karşılaşmamız. Belki de siz başka türlü bir başlangıç bekliyordunuz. Çünkü, sonlar o kadar önemli olmasa da başlangıçlar çok önemlidir. Evet, evet mutlaka başka türlü bir karşılaşma umuyordunuz. Ama ne yaparsınız hayat kafamızdaki sahnelere uymuyor, hiçbir şey kafamızdaki sahnelere uymuyor, kafamız da hiçbir sahneye uymuyor. Hem devir de değişti zaten. Eskiden oyunlar beş perde yazılırdı, sonra üç perdeye indi, şimdilerde iki perde yazılıyor, yakında ise perdesiz yazılacak. Ama hâlâ her oyun tiradlar ve monologlarla dolu, daha diyalog bulunamadı. Her oyunda diyalog büyüsi yapılıyor, diyalog yansımıyor, böyle böyle oyun gerçek olur, diyalog bulunur ve böylelikle oyunlar artık diyaloglu oynanır sanılıyor. görüyorsunuz ya Prens'im bir türlü susamıyorum, diyalogsuz bu dünyada bir türlü susamıyorum. Oysa erkekler, gövdesinden çok başının ağırlık çektiği kadınlarla yatamaz, yatabildikleri kadınlarla da konuşamazlar. Bu bir ağırlık kanunudur, ayrıca da yerçekimi vardır. Çekici kadınlar da vardır, bunlar susarlar, az konuşurlar. Kısa ve kesik kahkahalar atarak gözlerini kırıştırırlar, sizi ve her şeyi anlıyormuş gibi yaparlar. Çok konuşurlarsa Newton'un başına elma düşmez. Elmayı da Âdem'den önce yılan ısırmıştır. Off! Ne çok Âdem deyip duruyorum. Yılanlara gelince... Off! Kim bilir belki de beni uyandırdığınıza pişman oldunuz! Bıktırdım sizi, daha şimdiden bıktırdım. Üstelik uyanır uyanmaz başınızı ağrıtıyorum, biliyorum ama elimde değil. Yüzyıldır hiç konuşmadım, hep bekledim, karanlıkta bekledim, yalnızlıkta bekledim, yalnızlığında bekledim. Kitaplar okudum, filmler seyrettim, düşünceler geliş-

tirdim. Hayatıma değgin sahneler yazdım, sahneler tasarladım, bunları canlandırmak istedim, ümit ettim, düş kurdum, gelecek biriktirdim. Erteledim, erteledim. Yüzyıldır hiç konuşmadım, hiç konuşmadım. Hiç kimseyle konuşmadım. KİMSE. KİMSE. KİMSE. Kim, kimin kimsesi olabiliyor ki sevgili Prensım? Herkes önünde sonunda kendi kendinin kimşesi oluyor. Hiç kimse yoktu ki zaten, nasıl olabilirdi hem? Bütün çevremi uykunun kundağı sarmışken, sarmalamışken? Düşlerimin sessizliğinde yaşadım.

Düşlerimin sessizliğini,
sessizliğin karabasanını,
nasıl anlatabilirdim size? Uçuşu görüntüler ve büyük bir sessizlik içerisinde ayak sürüdüm bunca yıl.

Tek bir sözcük, tek bir sözcük bile etmeden, düşlerimin sessizliğinde yaşadım. Tek bir sözcük, tek bir, tek...

Aslında iyi bir insanım ben, inanın çok iyiyim, kalbim güzelliklerle, iyiliklerle dolu. Güzel duygular sakladım yüreğimde, bunca yıl onları birine vermek için bekledim durdum. Bu neden siz olmayasınız. Ama biliyorum sevmeyeceksiniz beni. Korkuyorum prensim, çok korkuyorum. Biliyorum benim masalım buraya kadardır, burada biter. Masalın bundan sonrası yazılmamıştır. En bayağı SÖYLEMLER bile bilir ki: MASALIN BİTTİĞİ YERDE HAYAT BAŞLAR. Hani şu DEUS EKS MEKANE olan hayatımız. İte kaka, zorlaya zorlana götürdüğümüz...

Rüyanın bittiği yerde başlayan bir masal yok mudur Prensım? İnsanların uyanırken de sevildiği masallar...

Biliyorum hiç sevmeyeceksiniz beni, belki kendi yıkımımı hazırlıyorum sürekli konuşarak, hiç susmayarak. İtiyorum sizi, yanıma yaklaştırmıyorum. Böylelikle sizi kendimden uzak tutuyorum, size sözcüklerden bir orman örüyorum; Gene sevesiniz diye belki, hiç sevmeyesiniz diye belki. Konuşarak kendimi boğuyorum, sizi boğuyorum, beraberliğimizi boğuyorum. Oysa in-

ce, iyi yürekli biriyim, sevmek ve sevmek istiyorum. Belki de durulurum zamanla, tılsımsız, büyüsz sevin beni n'olur. Hatalarım, zaafılarım, kusurlarımla sevin. Masalının ağırlığı altında ezilmiş yüreğimden şimdiye değin uydurulmamış olduğu için hiç kimsenin bilmediği bir sevgi çıkarmak istiyorum. Size bütün geçmişimi, bütün geçmiş, bütün yaşadıklarımı bir çırpıda anlatmak istiyorum. İlgi duymadığım erkeğe karşı feminist, ilgi duyduğum erkeğe karşı köle olabilirim. Çağımızın ideal kadınlarından biri olabilirim. Sevmek istiyorum ama sevmeyi öğrenmek istiyorum önce. Ne ki bir dil sağnağı altındayım şimdi. Sözcükler ağızımdan kayı kayıveriyorlar. Onlara tutunarak yaşıyorum belki de. Yalnızlığımdan kurtulmak için konuşuyorum. O korkunç sessizliği (hani düşlerimin) unutmak için konuşuyorum.

Hoşgörün beni Prensım, biliyorsunuz şu yüzyıllık arayı kapatmak zorundayım. Sevseniz de, sevmeseniz de beni konuşacağım, susana kadar konuşacağım. Hiçbir güç beni konuşmaktan alıkoyamaz artık. Hiçbir güç.

Boş da olsa, dolu da olsa,
kelimeler, kelimeler, kelimeler

Nitekim öyle oldu. O günden sonraki günlerde de, evliliklerinin ilk günlerinde de sürekli konuştu uyuyan -ama artık uymayan- güzel. Durmaksızın konuşuyor, konuşuyor, konuşuyordu. Diyaloğu keşfedene kadar konuşacağım, diyordu. İlk günler yüzyıllık uykusundan yeni uyanmış olduğu için, yani uykusunu aldığı için, hiç uyumuyor, sabahlara dek yatağında oturup konuşuyordu. Bu durum böyle aylarca sürdü. Azbuçuk da olsa yeni yeni uyumaya başladığı ilk gecelerinde, Prens hayretle gördü ki, karısı uykusunda da konuşmayı sürdürüyor. Hem de aynı mantık berraklığı ve konuşma akışı içerisinde.

Aradan uzun yıllar geçip, Uyuyan Güzel, ebedî uykusu için ebedî istirahatgâhına defnedildiğinde hayretle görülmüştü ki, toprağın altında mırıltılar halinde konuşması sürüyor.

Yolu oraya düşenler, onun hâlâ konuştuğunu söylerler. Bunlar düşlerin sessizliğiyle, konuşmanın yalnızlığının aynı şey olduğunu bilmeyenlerdir.

Prens ise her gece yatmadan önce, sarayın başmasalcısına Uyuyan Güzel masalını anlattırıyor. Masaldaki Prens'in kendisi olduğunu da çoktan unutmuş.

Değilse, unutulmadan dinlenebilir mi bu masal? yinelenir mi?

19 Mayıs '83
12-17 Ağustos '83
Ankara

AŞKIN GÖZYAŞLARI YA DA RAPUNZEL İLE AVARE

"tükenmeyin siz ey aşkın gözyaşları"

Efkâr'ın sürücülük belgesindeki şipşak çekilmiş görüntüsünde bile erkekliğin esmer hüznü bakar bakmaz seçilir. Aydınlık-Çankaya hatında çalışan dolmuşlardan birinde sürücüdür Efkâr; korsan güzeli bir kenar mahalle bıçkını olarak on beş yaşından beri direksiyon sallıyordur; sıkı sürücüdür; arabasına kız gibi bakar; havahı kornası üç mahalle aşağıdan duyulur. Kırmızı, mor ışıkların biri yanıp, biri sönerken en içli, en yeni şarkılar çalar arabasında. En son çıkan şarkılar... Yüzlerce kavgaya girmiş çıkmışlığı vardır Efkâr'ın. Mahallesinde ve muhitinde 'delikanlı' çocuk diye bilinir; harbidir; yalana riyaya ağız düşürmez, kimse-nin malında namusunda gözü yoktur. Sol bileğinde kayış bir bileklik taşır; kırkılık tesbihe dakikada iki yüz halka çizdirir. Kolay kolay ağzını bozmaz, ama bir başladı mı, çala ağız söver, kimse susturamaz, iki yüz elli çeşit küfrü bir solukta ardı ardına sıralar da küfür bir edebiyat olup çıkar. Kostak delikanlı dediysek öyle yedi bela yüzlü değildir; tersine kız gibidir yüzü; yüreği çocuk, kendiyse sıkı delikanlıdır. Hani façasını değiştirir Çankaya bebesi sanırsın. Başını iki yana sallar gülerken; utanır, gözlerini kısar, bakışlarını kaçırır, daha da olmadı mı yüzünü saklar. Kendine uzaktan uzağa sevdalanmış nice genç kızın ergen yüreğinden habersizdir. Saldırgan, atak, kıyıcı görünüşüne karşın, içi yumuşaktır; çekingen ve utangaçtır aslında. Kim bilir belki de çekingenliğini yenmek için dövüşenlerdendir; anlamak için saldıran-